

กฎหมายล้มละลาย

เมื่อเป็นโจทก์ฟ้องคดีล้มละลาย – เมื่อเป็นจำเลยต่อผู้คดีล้มละลาย

1. มูลเหตุของการฟ้องร้อง

กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายเป็นกระบวนการที่จะดำเนินการรวบรวมและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ แล้วนำมาจัดสรรแบ่งส่วนชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่างๆ การดำเนินกระบวนการพิจารณาหรือเส้นทางเดินของคดีล้มละลายเริ่มต้นจากการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย ศาลพิจารณาแล้วจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดหรือพิพากษายกฟ้องหรือยกคำร้องขอ หากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ในช่วงระหว่างพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดกับก่อนที่จะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ช่วงนี้กฎหมายเปิดโอกาสให้ลูกหนี้มีโอกาสนำเงินมาเจรจากับเจ้าหนี้เพื่อขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ถ้าลูกหนี้ประนอมหนี้ก่อนล้มละลายสำเร็จ กล่าวคือที่ประชุมเจ้าหนี้อยอมรับด้วยมติพิเศษและศาลเห็นชอบแล้ว ลูกหนี้จะหลุดพ้นจากการล้มละลายและหนี้ต่างๆ อันอาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลายแล้วมาผูกพันปฏิบัติการชำระหนี้ตามที่ปรากฏอยู่ในคำขอประนอมหนี้ แต่หากลูกหนี้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายไม่สำเร็จศาลจะพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย หลังจากศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายแล้ว ลูกหนี้อาจหลุดพ้นจากล้มละลายโดยการปลดจากล้มละลาย การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย หรือการยกเลิกการล้มละลาย

ลูกหนี้อาจเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีล้มละลายได้ในหลายกรณี คือ อาจจะเป็นกรณีเจ้าหนี้ยื่นคำฟ้องตามมาตรา 9 ซึ่งเป็นการฟ้องของเจ้าหนี้ธรรมดาหรือเจ้าหนี้มีประกันฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายตามมาตรา 10 อีกกรณีหนึ่งผู้ชำระบัญชีร้องขอให้นิติบุคคลล้มละลายตามมาตรา 88 เมื่อปรากฏว่าเงินลงทุนหรือเงินค่าหุ้นได้ใช้หมดแล้ว ลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน หรือกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจร้องขอให้หุ้นส่วนผู้จัดการล้มละลายตามห้างตามมาตรา 89 กระบวนการในการที่จะเข้าสู่คดีล้มละลายกรณีพิเศษอีกกรณีหนึ่งคือการร้องขอให้จัดการทรัพย์มรดกตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา 82 ในกรณีที่ลูกหนี้ได้ตายก่อนฟ้องหรือตายในระหว่างพิจารณาซึ่งหากศาลพิจารณาได้ความจริง ศาลจะมีคำสั่งให้จัดการทรัพย์มรดกตามกฎหมายล้มละลาย

พระราชบัญญัติล้มละลาย ได้กำหนดมูลเหตุที่จะให้มีการฟ้องหรือร้องขอให้จัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ตามกฎหมายล้มละลายไว้ในมาตรา 7 ดังนี้คือ “ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวอาจถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายได้ ถ้าลูกหนี้นั้นมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร หรือประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าด้วยตนเองหรือโดยตัวแทนในขณะที่มีการขอให้ลูกหนี้ล้มละลาย หรือภายในกำหนดหนึ่งปีก่อนนั้น”

มูลเหตุการฟ้องคดีล้มละลาย ประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ

- 1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว คือลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน
- 2) ก. ลูกหนี้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร หรือ
ข. ลูกหนี้ประกอบธุรกิจในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือตัวแทนในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย หรือภายในกำหนด 1 ปีก่อนนั้น

2. พยานหลักฐานในการดำเนินคดี

- 1) หนังสือรับรองนิติบุคคลของโจทก์ (กรณีโจทก์เป็นนิติบุคคล)
- 2) หนังสือมอบอำนาจ และ/หรือหนังสือมอบอำนาจช่วง (ถ้ามีการมอบอำนาจช่วงแล้วแต่กรณี)
- 3) หนังสือรับรองนิติบุคคลของจำเลย (กรณีจำเลยเป็นนิติบุคคล)
- 4) หลักฐานแห่งมูลหนี้ และ/หรือ หลักฐานการโอนสิทธิเรียกร้องกรณีเจ้าหนี้นั้นโอนสิทธิเรียกร้องให้บุคคลภายนอก เช่น ธนาคารโอนสิทธิเรียกร้องให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ดำเนินการฟ้องลูกหนี้เพราะบริษัทบริหารสินทรัพย์ซื้อหนี้จากธนาคาร (ถ้าลูกหนี้เป็นบุคคลธรรมดา ต้องเป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือถ้าลูกหนี้เป็นนิติบุคคลต้องเป็นหนี้จำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาทจึงจะฟ้องล้มละลายได้และหนี้นั้นต้องไม่ขาดอายุความฟ้องร้อง)

3. การตั้งประเด็นที่จะฟ้อง

กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ในการฟ้องขอให้ล้มละลายไว้ในมาตรา 9 และมาตรา 10 ดังนั้นก่อนที่เราจะพิจารณาว่าจะใช้หลักเกณฑ์การฟ้องขอให้ล้มละลายในมาตราใด เราจะต้องพิจารณาก่อนว่าเจ้าหนี้นั้นเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ ถ้าหากว่าเจ้าหนี้นั้นไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกันหรือเรียกว่าเป็นเจ้าหนี้ธรรมดา เราใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 9 หากเป็นเจ้าหนี้มีประกันเราใช้หลักเกณฑ์ในมาตรา 10

เจ้าหนี้มีประกัน (มาตรา 6) หมายความว่า เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า หรือสิทธิยึดเหนี่ยว หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ

จากคำนิยามของคำว่า “เจ้าหนี้มีประกัน” ในมาตรา 6 แยกองค์ประกอบของเจ้าหนี้มีประกันได้เป็น 2 ส่วน

1. เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้หมายความว่า เจ้าหนี้คนนั้นเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ก่อนเจ้าหนี้อื่น

ข้อสังเกต เจ้าหนี้มีประกันต้องเป็นเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะฉะนั้นถ้าทรัพย์สินหลักประกัน ไม่ใช่ทรัพย์สินของลูกหนี้แต่เป็นทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

เช่น บุคคลภายนอกนำที่ดินมาจำนองประกันหนี้ที่ลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ดังกล่าวก็
ไม่เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย เพราะว่าเจ้าหนี้ไม่ได้มีสิทธิเหนือ
ทรัพย์สินของลูกหนี้

2. สิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้จำเป็นต้องเป็นสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ในทาง
จำนอง จำน่า หรือมีบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ องค์ประกอบส่วน
ที่สองชัดเจนมาว่าต้องเป็นเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้ได้ก่อน เพราะฉะนั้น
ถ้าหากว่าเจ้าหนี้คนนั้นไม่มีสิทธิที่จะไปบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์สินของลูกหนี้ได้
ก่อนเจ้าหนี้อื่น เจ้าหนี้คนนั้นก็ไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกันตามพระราชบัญญัติล้มละลาย เช่น
ลูกหนี้กู้ยืมเงินเจ้าหนี้ ลูกหนี้ให้นำหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) ไปให้เจ้าหนี้
ยึดถือไว้ เจ้าหนี้มีสิทธิเพียงยึดถือ น.ส. 3 ไว้ แต่ไม่มีสิทธิเหนือทรัพย์สิน (ที่ดิน) ของ
ลูกหนี้ในทางจำนอง จำน่า เพราะว่าลูกหนี้ไม่ได้เอาที่ดินไปจำนอง

หลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีล้มละลายแยกพิจารณาเป็นการฟ้องคดีของเจ้าหนี้ไม่มี

ประกันและเจ้าหนี้มีประกัน

ก.การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกัน

มาตรา 9 เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อ

- (1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- (2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลาย
คนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็น
หนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสอง
ล้านบาท และ
- (3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระ
โดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

มาตรา 9 เป็นหลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกันหรือเจ้าหนี้
ธรรมดาซึ่งมีอยู่ 3 ประการ สามารถแยกพิจารณาแต่ละหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

- (1) **ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว** (หมายความว่าลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์
สิน)

ในการฟ้องนั้น เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์อาจจะบรรยายในคำฟ้องมาเลยว่าลูก
หนี้มีหนี้สินเท่าไร มีทรัพย์สินเท่าไร ทรัพย์สินไม่พอชำระหนี้ หรือเจ้าหนี้อาจ
จะบรรยายถึงข้อสันนิษฐานต่างๆว่าได้มีการกระทำการตามมาตรา 8 อนุมาตรา
ใด อนุมาตราหนึ่งแล้ว จึงเข้าข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

มาตรา 8 ถ้ามีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้เกิดขึ้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

- (1) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินหรือสิทธิจัดการทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์แห่งเจ้าหนี้ทั้งหลายของตน ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร
- (2) ถ้าลูกหนี้โอนหรือส่งมอบทรัพย์สินของตนไปโดยการแสดงเจตนาลวงหรือโดยการฉ้อฉล ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร
- (3) ถ้าลูกหนี้โอนทรัพย์สินของตนหรือก่อให้เกิดทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นเหนือทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะต้องถือว่าเป็นการให้เปรียบ ไม่ว่าได้กระทำการนั้นในหรือนอกราชอาณาจักร
- (4) ถ้าลูกหนี้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ เพื่อประวิงการชำระหนี้หรือมิให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้
 - ก. ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือได้ออกไปก่อนแล้วและคงอยู่นอกราชอาณาจักร
 - ข. ไปเสียดจากเคหสถานที่เคยอยู่ หรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน หรือหลบไป หรือวิธีอื่น หรือปิดสถานที่ประกอบธุรกิจ
 - ค. ยักย้ายทรัพย์สินไปให้พ้นอำนาจศาล
 - ง. ขอมตนให้ต้องคำพิพากษาซึ่งบังคับให้ชำระเงิน ซึ่งตนไม่ควรต้องชำระ
- (5) ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้
- (6) ถ้าลูกหนี้แถลงต่อศาลในคดีใดๆว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้
- (7) ถ้าลูกหนี้แจ้งให้เจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดของตนทราบว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้
- (8) ถ้าลูกหนี้เสนอคำขอประนอมหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- (9) ถ้าลูกหนี้ได้รับหนังสือทวงถามจากเจ้าหนี้ให้ชำระหนี้แล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งซึ่งมีระยะเวลาห่างกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันและลูกหนี้ไม่ชำระหนี้

ข้อเท็จจริงตามอนุมาตราต่างๆ ในมาตรา 8 เป็นเอกเทศของตัวเอง หมายความว่า ถ้ามีข้อเท็จจริงเหล่านี้เกิดขึ้นในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งแล้ว หรือโจทก์กล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งมาแล้วก็เข้าข้อสันนิษฐานว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เช่น โจทก์กล่าวในฟ้องว่าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดีอันเป็นการอ้างข้อสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติล้มละลาย มาตรา

8 (5) โจทก์ก็ไม่กล่าวในฟ้องหรือคำเนิการทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้สองครั้งห่างกันไม่น้อยกว่า 30 วัน ตามมาตรา 8 (9) อีก เพราะเจ้าหนี้ฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายโดยข้อสันนิษฐานตามมาตรา 8 (5) ได้ ไม่ได้ฟ้องโดยอาศัยข้อสันนิษฐานตามมาตรา 8 (9)

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท (บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้เป็นคดีล้มละลายไม่ได้)

(3) หนี้ที่นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้ที่นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม ที่บอกว่าหนี้ที่นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน หมายถึงหนี้เงินที่สามารถคิดคำนวณจำนวนได้ว่าในวันฟ้องนั้นจำเลยเป็นหนี้อยู่เพียงใด เช่น หนี้ตามสัญญากู้ หนี้ตามเช็ค หนี้ตามสัญญาซื้อขาย

หนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน เช่น หนี้ค่าเสียหายจากมูลละเมิด หนี้จากการผิดสัญญา หนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน อาจจะทำให้เป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนขึ้นมา โดยเจ้าหนี้ลูกหนี้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน หรือเจ้าหนี้นำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องเป็นคดีแพ่งและศาลมีคำพิพากษาแล้ว

ปัญหาว่า หนี้ตามมูลหนี้ต่างๆ จะเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้แน่นอนหรือไม่ แยกพิจารณาดังนี้

- หนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่ง ถือว่าเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอนแล้ว นำมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้ แม้ว่าคำพิพากษาดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุดก็ตาม เพราะคำพิพากษานั้น จะผูกพันคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 แต่หากว่าคดีแพ่งดังกล่าวไม่ถึงที่สุด จะถือว่าเหตุที่ไม่สมควรให้ล้มละลายตามมาตรา 14 หรือไม่นั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งจะต้องพิจารณา

- หนี้ภาษีอากร หนี้ภาษีอากรที่เจ้าพนักงานประเมินประเมินแล้ว แต่ยังไม่แจ้งการประเมินให้ลูกหนี้ทราบ ถือว่าเป็นหนี้ที่ยังไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน เพราะถ้าแจ้งให้ลูกหนี้ทราบ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ และคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ก็อาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขการประเมินของเจ้าพนักงานได้ แต่ถ้าได้แจ้งการประเมินต่อลูกหนี้แล้ว ,หนี้ไม่อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือลูกหนี้ได้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้วินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ถือว่าหนี้ดังกล่าวนี้แน่นอนจำนวนได้แน่นอน

- **หนี้ค่าปรับ** ค่าปรับเป็นการกำหนดความเสียหายไว้ล่วงหน้า หากว่าสามารถคำนวณได้ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา ถือว่าหนี้ค่าปรับนั้น เป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน
- **หนี้ให้ส่งมอบทรัพย์สิน** หรือถ้าส่งคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา หากว่ายังสามารถคืนทรัพย์สินได้ ถือว่าหนี้ส่วนให้ใช้ราคาไม่อาจกำหนดจำนวนได้แน่นอน
- **กรณีที่มีหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนและไม่แน่นอน** จะเข้าหลักเกณฑ์เมื่อหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนมีจำนวนหนี้ไม่น้อยกว่าขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด
- **หนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ** การฟ้องจำเลยเป็นคดีล้มละลาย เป็นการฟ้องขอให้จัดการทรัพย์สินของบุคคลที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว เพื่อนำทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวมาแบ่งเฉลี่ยให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย กรณีมิใช่เป็นการฟ้องเพื่อบังคับให้มีการชำระหนี้แก่โจทก์ เช่นนี้แม้ว่าหนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องนั้นจะยังไม่ถึงกำหนดชำระ ก็สามารถนำมาฟ้องคดีล้มละลายได้

ข. การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกัน

ในส่วนการฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกันนั้น ก่อนที่เราจะใช้หลักเกณฑ์มาตรา 10 ต้องได้ความว่าในขณะที่ยื่นฟ้องนั้น โจทก์มีฐานะเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามบทนิยามในมาตรา 6 ที่กล่าวถึงข้างต้น

หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกัน

มาตรา 10 ภายใต้บังคับมาตรา 9 เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อ

- (1) ไม่ได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และ
- (2) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้อง ซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้วเงินยังขาดอยู่ สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท

ที่มาตรา 10 บอกว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 9” หมายความว่า ในการฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกันนั้นจะฟ้องคดีล้มละลายได้ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขของมาตรา 9 ด้วย กล่าวคือ ลูกหนี้ต้องมีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หรือ 2,000,000 บาท แล้วแต่กรณี และหนี้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

เมื่อผ่านหลักเกณฑ์ตามมาตรา 9 แล้ว เจ้าหนี้มีประกันจะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 10 อีก 2 ประการ คือ

- (1) มิได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้เอาหลักทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน เจ้าหนี้ที่ต้องห้ามมิให้บังคับเกินกว่าทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ได้แก่ เจ้าหนี้จำนองที่ไม่มีข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 733 ถ้าเจ้าหนี้จำนองไม่มีข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 733 จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายไม่ได้ เพราะต้องห้ามมิให้บังคับเกินกว่าทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หมายความว่า เจ้าหนี้มีประกันรายนั้นมีทรัพย์สินหลักประกันอยู่เท่าใดก็มีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เพียงเท่านั้น
- (2) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้อง ซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้ของตนแล้วเงินยังขาดอยู่ สำหรับลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท
- หลักเกณฑ์ตามมาตรา 10 (2) นี้ เจ้าหนี้จะต้องเลือกกล่าวมาในคำฟ้องอย่างใดอย่างหนึ่ง กล่าวคือ
- ก. สละหลักประกัน หรือ
 - ข. ตีราคาหลักประกัน
- ก. กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้วจะยอมสละหลักประกันเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายนั้น หมายความว่า กล่าวมาตั้งแต่ต้นว่าถ้าศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เจ้าหนี้จะคืนหลักประกันให้แก่กองทรัพย์สิน เอาหลักประกันนี้ไปขายนำมาแบ่งชำระหนี้ให้แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย และเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์จะยื่นคำขอรับชำระหนี้อย่างเจ้าหนี้สามัญเข้ามา
- ข. ตีราคาหลักประกันมาในฟ้องว่าหลักประกันมีราคาเท่าไร หนี้เท่าไร เมื่อลบกันแล้วเหลือหนี้ไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท สำหรับลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา หรือ 2,000,000 บาท สำหรับลูกหนี้ที่เป็นนิติบุคคล แล้วแต่กรณี

4. กำหนดอายุความ

ในพระราชบัญญัติล้มละลายไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความไว้ ดังนั้นการที่โจทก์จะนำคดีล้มละลายมาสู่ศาลจะต้องพิจารณาคุณมูลหนี้ที่นำมาฟ้องว่าหนี้นั้นขาดอายุความแล้วหรือไม่ เช่นกรณีนี้ตามสัญญากู้ยืมเงิน ซึ่งกฎหมายกำหนดอายุความไว้ 10 ปี หากยังไม่เกินกำหนด 10 ปี เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์สามารถนำคดีมาฟ้องศาลล้มละลายได้ พระราชบัญญัติล้มละลายบัญญัติแต่เพียงระยะเวลาให้เจ้าหนี้มายื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายตามมาตรา 27 ประกอบมาตรา 91 คือ เจ้าหนี้ทุกรายไม่ว่าจะเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม จะต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเวลา 2 เดือน นับแต่วันโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด แต่ถ้าเจ้าหนี้อยู่นอกราชอาณาจักรเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะขยายกำหนดเวลาให้อีกไม่เกินสองเดือน